

Ezüstkor

Főszerkesztői beköszöntő

Journal of Economic Literature (JEL) kódok: B20, N01

Kulcsszavak: Római Birodalom, Ovidius, XXI. századi globális megatrendek, Magyarország

A római aranykor¹ kiváló költője, Publius Ovidius Naso² akár a saját életéből is megtapasztalhatta a felemelkedés és a mellőzöttség okozta élethelyzeteket. Második alkotói korszakában³ írt egyik kiemelkedő műve a Metamorphoses (Átváltozások). A hexameterekben írt költeményben rendszeresen állítja egymás mellé azokat a mitológiai eseményeket, amelyek valamilyen átváltozással végződnek. Az egymással csak lazán összefüggő történeteket a világ kezdetéről szóló és Julius Caesarnak üstökössé változását leíró elbeszélése foglalja keretbe. A Metamorphoses kiadását azonban már nem tudta intézni, hiszen az ünnepezt költőhöz megérkezett a császár parancsa: száműzetés a Fekete-tenger partjára, Tomiba, a mai Konstanzába.

Ovidius ihlete, mesteri leíró és ábrázoló készsége az Átváltozásokban is megmutatkozik. A világ négy korszakát is felvázolja e költeményben⁴, a legkedvezőbbnek az aranykort⁵ írván, amelyben paradicsomi állapotok vannak és bőség, háború pedig nincs.

„Első volt az aranykor, melyben kényszerítések és törvények nélkül is élt a jog és az igazság.... Biztos városokat meredek sáncok nem öveztek. Nem volt harsona, nem riadóztak a félkörű kürtök, sem sisak és kard sem villant, vértis katonákkal nem kellett megvédeni az emberek élte-nyugalmát. Sőt kapavágás és ekeszántás nélkül is ontott mindenfajta gyümölcsöt a drága, kövér televényföld.... Egyre tavasz volt s langyos szél simogatta nyugatról dús szirmát a vetés nélkül nyílt lenge virágnak. Majd gabonát termett aranyos bőségben a parlag, trágáyzatlanul is hajlongott sárga kalásza. Hűs tej csörgedezett a folyókban s isteni nektár és színméz csurrott ki a vén tölgyfák repedésén...” – zengi mennyei énekét’ Ovidius.

Ezután az ezüstkor jön, miáltal a legjobbnak is egyszer vége szakad. Az ezüstkor valamivel rosszabb, mert már semmi sincs ingyen, sőt, hőség, fagyok is jönnek, de az emberi leleményesség és tenni tudás is kivirágzik és felülkerekedik a nehézségeken.⁶

„Am amidón a sötét országba elűzte Saturnust Juppiter és átvette a földi uralmat, ezüstkor jött, rosszabb az aranynál, mégis jobb a vöröslő érc idejénél. Isten az ősi tavaszt rövidítve, őszt, nyarat és hosszú teleket szűrt közbüil az évek s azt az enyhe tavasz csupán röviden befejezte.... Céresz magjait akkor már szántásba vetették s búsan nyögtek a barmok igával a hosszú barázdán....”

Ovidius szellemét, korszakait felhasználva, s a közelmúltunkra illesztve (képzet-társítva) mondhatjuk, hogy az aranykor, Magyarország elmúlt száz évének legsikeresebb évtizede 2010 és 2019 közötti időszakra esik. A világgazdasági konjunktúrával egybecsengő gazdasági növekedés, alacsony inflációs környezet, pénzügyi egyensúly makrogazdasági szinteken, és a családok, valamint a vállalatok jövedelemi helyzetében egyaránt megtapasztalható bőséges forrásam

volt a jellemző.

De aztán jött az ezüstkor. 2020 év elejétől a fertőző járványbetegség, majd két évvel később az orosz-ukrán háború, az energiahordozók árának drasztikus emelkedése, az infláció egekbe szökése, új, élehető életteret kereső afrikai és ázsiai bevándorlók Európára özönlése. Babiloni állapotok lettek. Bár stabilak az alapjaink, állja is a sarat a költségvetés. A Kormány a Magyar Nemzeti Bankkal vállaltva sikeresen veszi fel a harcot az infláció ellen, de az elmúlt pár év már nem ugyanaz, mint a mögöttünk hagyott évtized. Meg kell küzdeni mindenért. Talán jobban is mint valaha. Nem hagyjuk eluralkodni a munkanélküliséget, nem marad az egészségügyi és oktatási szektor állami apanázs nélkül, de most mindezért nagyobb energiákat kell megmozgatni. A talpon maradáshoz többet kell áldozni, miközben az Európai Unió évek óta cserben hagy bennünket, blokkolja az Európai Újjáépítési és Reziliencia Alapból nekünk járó támogatásokat.

A világ gazdasága is veszélyes vizeken lavíroz. Romló a befektetői hangulat, növekvő a bizalmatlanság és a bizonytalanság. A pénzügyi fertőzés erősebben is átterjedhet a sérülékeny országokra. Az inflációs kockázatok veszélye az energiaimportőr országokat változatlanul érzékenyen érinti. Emelkednek az adósságok, növekednek a kockázatok, miközben a befektetési küszöbhez közeli országok egyre kiszolgáltatottabbak, hiszen a külföldi befektetők csökkentik a feltörekvő piaci pozícióikat. Mindenki újra strukturál.

A globális problémák mellett bennünket még továbbiak is sújtanak. A nettó energiaimportunk a rendelkezésre álló energia arányában a 2013. évi 52,8%-ról 2021-re 61,1%-ra romlott. Az ESA-deficit⁷ a GDP arányában 2019 még -2,0% volt, 2022-ben pedig már -6,2%. Az államadósság-rátánk GDP arányos mértéke 2019-ben 65,3%, 2022-ben már 73,3%. A bruttó külső adósság (GDP arányában) 2019 végén 53% volt, míg 2023 márciusában 69%. Az energiaintenzitási mutatónk a feldolgozóiparban 2016 és 2021 között 12,5%-kal romlott. Az államadósság devizaaránya 2019-ben 17,3% volt, 2022-ben már 25%. Az élelmiszerimport volumene a 2020. év I. félévi szinthez képest 2023. I. félévére +18,3%-kal emelkedett. Nem vagyunk önellátóak alapvető élelmiszerekből.

A kedvezőtlen adatok azonban nem feltétlenül egyenlőek a problémákkal. A globális térből érkezők és a nemzetgazdasági nehézségek inkább az építkezés, a felemelkedés kényszerét jelentik, hiszen olyan kihívásokról van szó, amelyek egy tudatosabb, komplexebb gazdaságpolitikai hozzáállással áthidalhatók, és úgy, hogy belőle az ország győztesként jöhet ki. A napjainkban zajló technológiai innovációk, a biotechnológia, az információs és telekommunikációs iparágak mentén újjá szerveződő világgazdaság azon országokat tudja csatlakozóként fogadni, ahol magas színvonalú az oktatási rendszer, hatékony az egészségügyi ellátórendszer, a társadalom pedig motivált. E téren pedig igenis vannak komoly esélyeink.

Mint ahogy komoly reputációja van az országnak a problémákon való felülkerekedésben, úgy van komoly elismertsége a Polgári Szemle társadalomtudományi folyóiratunknak. A Magyar Tudományos Akadémia Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya (a IX. Osztály) a közelmúltban lapunkat lényegesen magasabb minősítési osztályokba sorolta. Így a Regionális Tudományok Bizottsága „B” kategóriába, a Politikatudományi Bizottság „C” kategóriába, a Nemzetközi és Fejlesztéstudományok Tudományos Bizottsága „C” kategóriába emelte, míg a Gazdaságtudományi Bizottság „D” kategóriában tartja a Polgári Szemlét.

Méltóak vagyunk az ünneplésre tehát. Ennek szellemében a 2023. évben már a XIX. évfolyamában lévő folyóirat 1-3. (magyar nyelvű) lapszám szerzőinek dolgozatai egyrészt az előttünk álló kihívásokra próbálnak gyógyírt találni, e körben alapos elemzéseket közre adni. Másrészt a folyóirat új tudományos besorolásai által megjelenő elismertséget megköszönjük a magas színvonalú kutatási eredményeink publikálásával.

Érdeemes tehát *Polgári Szemlét* olvasni!

Budapest, 2023. augusztus 30.

Prof. dr. Lentner Csaba egyetemi tanár
a *Polgári Szemle* főszerkesztője

JEGYZETEK

- ¹ Az utókor elnevezése, nem tévesztendő össze tulajdonképpeni témánkkal, vö. 5. lábjegyzet.
- ² Született Sulmóban, ma Sulmona, Olaszország, i. e. 43. március 20. – meghalt száműzetésben, Tomisban [avagy Tomi], ma Konstanca, Románia, i. sz. 17 vége vagy 18)
- ³ Kr. u. 1-8.
- ⁴ <https://olvasat.hu/publius-ovidius-naso-a-vilag-negy-korszaka/>
- ⁵ Ironikus, hogy a saját korát a legrosszabb történelmi korszaknak, a vaskornak tartó Ovidius végül mint az aranykor költőinek egyike vonult be a történelembe.
- ⁶ Ovidius említi a rézkort és a vaskort is, amelyek az arany és ezüstkornál rosszabbak, szinte a legrosszabb gazdasági és társadalmi időszakok, azonban e főszerkesztői beköszöntő keretei között erről ne is essék említés, még a képzettársítás szintjén sem.
- ⁷ ESA: European System Accounting – lényegében a költségvetési hiány számításának módja

The Silver Age

Welcome by the Editor-in-Chief

Journal of Economic Literature (JEL) codes: B20, N01

Keywords: the Roman Empire, Ovidius, 21st century global megatrends, Hungary

The great poet of the Roman Golden Age¹, Publius Ovidius Naso², could have himself experienced the situations of exaltation and neglect in his own life. One of the outstanding works of his second creative period³ is the *Metamorphoses*, a poem written in hexameters in which he regularly juxtaposes mythological events that end in some kind of transformation. The loosely connected stories are framed by his narrative of the beginning of the world and Julius Caesar's transformation into a shooting star. He was, however, unable to arrange for the publication of the *Metamorphoses*, as the celebrated poet had received the emperor's orders: exile to Tomis, today's Constanta, on the coast of the Black Sea.

Ovid's inspiration and masterful descriptive and characterization skills are also evident in the *Metamorphoses*. He also sketches the four eras of the world in this poem, describing the Golden Age as the most favourable, with its Paradise-like conditions of plenty and no war.

"First there was the Golden Age, in which law and justice thrived even without constraints and laws... Safe cities were not surrounded by steep ramparts. There were no trumpets, no half-circular horns sounded, no helmets or swords flashed, no soldiers of blood to defend the life and peace of the people. Indeed, without hoeing or ploughing, the dear fat field abounded in all the fruits of the land... It was constant spring, and a lukewarm wind from the west was caressing the lush petals of the swaying flower that opened without being sown. Then the fallow yielded grain in golden abundance, and its yellow ears of corn bent unfertilized. Cool milk was flowing in the rivers, and divine nectar and honey of colour dripped from the cracks of the old oak trees..." - sings his heavenly song Ovid.

Then came the Silver Age, when even the best of times comes to an end. The silver age is somewhat worse, because nothing is free, and there are also heat waves and frosts, but human ingenuity and the ability to do things flourish and overcome the difficulties.⁴

"But when Saturn was banished to the dark country by Jupiter and took over rule on earth, there came a silver age, worse than gold, yet better than the age of red-hot ore. God, shortening the ancient spring, interposed autumn, summer, and long winters in the year, and the mild spring only ended it briefly... The seeds of thread were then sown in the plough, and the cattle groaned with the yoke in the long furrow..."

Using Ovid's wit, his epochs, and fitting them into our recent past (metaphorically speaking), we can say that the golden age, the most successful decade of Hungary's last hundred years, falls between 2010 and 2019. It has been characterised by economic growth in line with the global

economic cycle, a low inflation environment, financial balance at macroeconomic levels, and abundant resource flows experienced by both families and businesses in terms of income.

But then came the Silver Age. From the beginning of 2020, a contagious epidemic, followed two years later by the Russian war in Ukraine, a dramatic rise in energy prices, skyrocketing inflation, and a flood of new African and Asian immigrants seeking a place to live. Babylonian conditions took over. Yet, our fundamentals are sound, and the budget is holding up. The Government, in partnership with the Hungarian National Bank, is successfully fighting inflation, but the last few years have not been the same as the decade behind us. Everything has to be fought for, perhaps more than ever before. Unemployment will not be allowed to run rampant, the health and education sectors will not be left without public funding, but now more energy must be mobilised to achieve all this. To stay on our feet, we need to sacrifice more, while the European Union has been letting us down for years, blocking the European Reconstruction and Recovery Fund we are entitled to.

The world economy is also navigating dangerous waters. Market sentiment is deteriorating and mistrust is growing. Financial contagion could spread more strongly to vulnerable countries. The threat of inflationary risks remains a vulnerability for energy-importing countries. Debts are rising, risks are increasing, while countries close to the investment threshold are increasingly vulnerable as foreign investors reduce emerging market positions.

In addition to the global problems, Hungary is also faced with other issues. Our net energy imports as a share of available energy have fallen from 52.8% in 2013 to 61.1% in 2021. The GDP - ESA deficit⁵ ratio was -2.0% in 2019 and -6.2% in 2022. Hungary's public debt-to-GDP ratio was 65.3% in 2019 and 73.3% in 2022. The gross external debt-to-GDP ratio of Hungary was 53% at the end of 2019 and 69% in March 2023. Energy intensity ratio for manufacturing deteriorated by 12.5% between 2016 and 2021. The foreign exchange ratio of public debt was 17.3% in 2019 and 25.0% in 2022. The volume of food imports increased by +18.3% in the first semester of 2023 compared to that of 2020. We are not self-sufficient in basic foodstuffs.

Yet negative figures do not necessarily equate to problems. Rather, the challenges coming from the global scene and the difficulties in the national economy are a necessity to build and to rise, as they are challenges that can be overcome with a more conscious and complex economic policy approach and in a way that the country can emerge from it all as a winner. The world economy, which is being reorganised around technological innovation, biotechnology, information and telecommunications industries, can welcome countries with good education systems, efficient health care systems and motivated societies. And in this respect, we do have great prospects.

Just as the country has a strong reputation for overcoming problems, so does our social science journal, *Polgári Szemle*. The Economic and Legal Sciences Section of the Hungarian Academy of Sciences (Division IX) has recently upgraded our journal to a significantly higher classification. Thus, the Committee of Regional Sciences has upgraded it to category "B", the Committee of Political Sciences to category "C", the Scientific Committee of International and Development Sciences to category "C", while the Committee of Economic Sciences has upgraded *Polgári Szemle* to category "D".

It is grounds for celebrating we reckon. The articles of the authors of (the Hungarian language) issues 1 to 3 of the journal, which will be publishing its 19th volume in 2023, will work to find a remedy for the challenges we are facing and provide in-depth analyses. We also express our gratitude for the recognition brought by the new scientific classifications of the journal by publishing our high quality research results.

It is worth checking back with *Polgári Szemle* in the future too!

Budapest, 30 Aug 2023

Prof. Dr. Csaba Lentner university professor
Editor-in-chief of *Polgári Szemle*

NOTES

- ¹ The name of posterity, not to be confused with the subject at hand, cf. footnote 5.
- ² Born at Sulmo, now Sulmona, Italy, 20 March 43 BC - died in exile at Tomis [a.k.a. Tomi], now Constanta, Romania, late 17 or 18 AD)
- ³ 1-8 AD
- ⁴ Ovid also mentions the Copper Age and the Iron Age, which are worse than the Golden and Silver Ages, almost the worst economic and social periods, but in the context of this editorial introduction, let us not mention them, even at the level of imagery.
- ⁵ ESA: European System Accounting – essentially the way the budget deficit is calculated